

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

3003

Vragen van de leden **Aukje de Vries** en **Lodders** (beiden VVD) aan de Ministers van Infrastructuur en Waterstaat en van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit over *het uitvoeringsprogramma Waddenagenda en de impactanalyse* (ingezonden 30 maart 2021).

Antwoord van Minister **Van Nieuwenhuizen Wijbenga** (Infrastructuur en Waterstaat), mede namens de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (ontvangen 31 mei 2021). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2020–2021, nr. 2358.

Vraag 1

Herinnert u zich de motie van de leden Remco Dijkstra en Geurts over de positie en activiteiten van economische sectoren voldoende borgen (Kamerstuk 35 570 XII, nr. 65) uit november 2020? Hoe wordt uitvoering gegeven aan deze motie en welke acties zijn reeds in gang gezet?

Antwoord 1

Ja, deze motie¹ is mij bekend. De motie bestaat uit twee onderdelen. Naar aanleiding van gesprekken met de landbouwsector is de Agenda voor het Waddengebied 2050 (hierna: Agenda) aangepast in lijn met het eerste dictum van de motie². Het belang en daarmee de positie en activiteiten van economische sectoren, zoals de pootaardappelsector, maar ook breder de landbouw en het toerisme maken deel uit van de Agenda en zijn daarmee geborgd. Er wordt aangegeven in de Agenda dat de landbouw een belangrijke bron van inkomsten is en dat het kustgebied van de Waddenzee tot de beste landbouwgebieden van Europa behoort. Ook in de toekomst blijven de havens, toerisme, landbouw en visserij de belangrijkste motoren van de economie in het Waddengebied.

De partijen in het Waddengebied, waaronder ook de economische sectoren, werken samen aan het Uitvoeringsprogramma Waddengebied 2021 – 2026 (hierna: Uitvoeringsprogramma). De intentie van het Uitvoeringsprogramma is om een overzicht te geven van de diverse (lopende en te starten) projecten en programma's en deze in samenhang te zien. Het gaat hierbij om projecten en programma's die bijdragen aan het behalen van de in de Agenda geformuleerde doelstellingen voor de Waddenzee en het Waddengebied. De

¹ Kamerstuk 35 570 XII, nr. 65

² Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2020–2021, nr. 1540 (ontvangen 3 februari 2021)

betrokken partijen houden zelf hun formele verantwoordelijkheid, inclusief (financiële) besluitvorming over de uit te voeren delen van het Uitvoeringsprogramma.

Zie antwoord 3 voor het 2^e dictum van de motie aangaande een impactanalyse.

Vraag 2

Welke partijen zijn of worden allemaal betrokken bij het uitvoeringsprogramma voor de Waddenagenda? Hoe zijn of worden partijen als de Land- en Tuinbouworganisatie Nederland (LTO), de Nederlandse Akkerbouw Vakbond (NAV), de Nederlandse Melkveehouders Vakbond (NMV), de pachters achter de Waddenzeedijk, et cetera, maar ook het midden- en kleinbedrijf (MKB) en de toeristische sector, betrokken? Hoe is geborgd dat al deze partijen nadrukkelijk een rol krijgen bij het uitvoeringsprogramma (en andere beleidsstukken in het Waddengebied)? Hoe worden gemeenten en gemeenteraden betrokken, want er was zeker bij een deel van de volksvertegenwoordigers in het gebied onvrede over hun rol en betrokkenheid bij de Waddenagenda? En hoe worden de provincies en provinciale staten betrokken? Wat is de tijdplanning voor het uitvoeringsprogramma?

Antwoord 2

De in de vraag genoemde partijen zijn op verschillende manieren betrokken bij het opstellen van het Uitvoeringsprogramma. Hierbij wordt uitgegaan van de sinds 2020 van toepassing zijnde governance structuur voor het Waddengebied³.

Zo worden de partijen via het Omgevingsberaad Waddengebied (hierna: Omgevingsberaad) geïnformeerd over de aanpak en voortgang van het Uitvoeringsprogramma. Het Bestuurlijk Overleg Waddengebied (hierna: BO Waddengebied) besluit over het Uitvoeringsprogramma na advisering door het Omgevingsberaad. In het BO Waddengebied zijn, naast het Rijk, de gemeenten, de provincies en de waterschappen vertegenwoordigd. Het is aan de leden van het BO Waddengebied (overheden) en het Omgevingsberaad (stakeholders) om hun eigen achterban te informeren over en te betrekken bij het opstellen van en de besluitvorming over het Uitvoeringsprogramma. De betrokkenheid van burgers en lokale ondernemers (het MKB) in het Waddengebied ligt primair op het lokale en regionale niveau, indien wenselijk gefaciliteerd door het regieteam.

In het regieteam Uitvoeringsprogramma (hierna: regieteam) wordt gezamenlijk gewerkt aan het Uitvoeringsprogramma. In het regieteam zitten vertegenwoordigers namens de economische sectoren (havens, landbouw en visserij), de natuur- en milieuorganisaties, de provincies, de Waddenkust- en eilandgemeenten, de waterschappen, het Omgevingsberaad, de Beheerautoriteit Waddenzee (hierna: Beheerautoriteit) en het Rijk. Daarnaast vindt er op gezette tijden apart overleg plaats met vertegenwoordigers van de landbouwsector, onder andere met LTO-Noord, NAV, NMV en de pachters achter de Waddenzeedijk. Betrokkenheid van de toeristische sector loopt via het Omgevingsberaad. Hierover heb ik uw Kamer geïnformeerd met de beantwoording van eerdere Kamervragen⁴.

Voor afzonderlijke programma's, maatregelen en initiatieven, zoals het programma Eems-Dollard 2050 (ED2050), maar ook voor de implementatie van pilots voor Green Shipping, geldt dat deze een eigen besluitvormingsprocedure doorlopen. Ook hiervoor geldt dat het belangrijk is om alle relevante partijen te betrekken bij en te informeren over de besluitvorming en te maken afweging. Het Omgevingsberaad kan hierbij een adviserende rol spelen.

In het BO Waddengebied van afgelopen december is afgesproken om komende zomer het dan voorliggende concept Uitvoeringsprogramma – na bespreking in het Omgevingsberaad – met elkaar te bespreken. Over de uitkomst van de bespreking in het BO Waddengebied zal ik uw Kamer per brief informeren. Na bespreking in het BO Waddengebied zal de dan voorliggende versie verder besproken worden met partijen in het Waddengebied om betrokkenheid bij en draagvlak voor het Uitvoeringsprogramma te vergroten. Betrokken partijen worden hierover nog nader geïnformeerd. Het

³ Kamerstuk 29 684, nr. 185

⁴ Idem

streven is om eind dit jaar het Uitvoeringsprogramma vast te stellen. In aanloop naar het Commissiedebat Water op 9 juni a.s. wordt uw Kamer geïnformeerd onder andere over de laatste stand van zaken omtrent het Uitvoeringsprogramma.

Vraag 3

Hoe wordt uitvoering gegeven aan de impactanalyse? Wat is de tijdsplanning voor de impactanalyse? Hoe ziet de opdracht voor deze impactanalyse eruit en wilt u deze met de Kamer delen als bijlage bij de antwoorden op deze vragen? Beseffen de bewindspersonen dat de bedoeling van de impactanalyse uitsluitend is gericht op de sociaaleconomische gevolgen en de gevolgen voor de economische sectoren in het gebied, en in de keten? Kunt u bevestigen dat de impactanalyse enkel ziet op de sociaaleconomische effecten? Zo nee, waarom wordt er geen invulling gegeven aan de wens van de Kamer? Hoe worden de bij vraag 2 genoemde partijen betrokken bij de impactanalyse?

Antwoord 3

Parallel aan het opstellen van het Uitvoeringsprogramma wordt gewerkt aan het opstellen van een brede impactanalyse om zo de effecten op economie en ecologie in balans met elkaar te kunnen afwegen conform de scope van de Agenda. Het gaat hierbij om de effecten op landbouw, visserij, recreatie & toerisme, haven, bereikbaarheid, klimaat, leefbaarheid, energie, delfstoffen, defensie, natuur en landschap/cultureel erfgoed. In aanvulling op de motie Dijkstra en Geurts, zoals beschreven in het 2^e dictum, wordt er dus breder gekeken dan naar alleen de sociaaleconomische effecten. In overleg met de betrokken partijen, waaronder de economische sectoren, wordt een aanpak voor een impactanalyse voorbereid en opgesteld. Overeenkomstig deze beschrijving is een extern bureau gevraagd een aanpak op te stellen. Er zal zoveel mogelijk gebruik worden gemaakt van bestaande methodieken. De te ontwikkelen impactanalyse heeft betrekking op de maatregelen zoals benoemd in het nog op te stellen Uitvoeringsprogramma. Het gaat zowel om maatregelen met ruimtelijke impact als ook om acties die op een andere manier impact (kunnen) hebben op de economische sectoren, maar ook op de ecologie.

In het komende BO Waddengebied wordt de aanpak besproken. Over de uitkomst van de bespreking hiervan zal ik uw Kamer per brief informeren. Daarnaast wordt uw Kamer in aanloop naar het eerder genoemde Commissiedebat Water geïnformeerd over de laatste stand van zaken omtrent de impactanalyse.

Vraag 4, 5

Op welke manier wordt het project buitendijkse slibsedimentatie en met name de gevolgen van dit project betrokken en afgestemd met het Uitvoeringsprogramma Waddengebied? Indien dit niet het geval is, kunt u toelichten waarom dit niet gebeurt? Kunt u zich voorstellen dat ondernemers in de verschillende sectoren het overzicht en het draagvlak kwijtraken indien er geen samenhang is tussen verschillende projecten en uitvoeringsagenda's? Hoe gaat u dat verbeteren?

Wat zijn de gevolgen van het project buitendijkse slibsedimentatie in het kader van het Programma Grote Wateren en het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT)? Wat is het gebied waar dit project speelt? Klopt het dat dit alleen het Eems-Dollard-gebied raakt? In hoeverre zijn er verder nog plannen op dit punt? In hoeverre zijn alle partijen zoals genoemd onder punt 2 betrokken bij dit project? Hoe worden de gevolgen voor economische sectoren meegenomen bij dit project? Wat is doel, nut en noodzaak van dit project?

Antwoord 4, 5

In het kader van het project Pilot buitendijkse slibsedimentatie wordt door Rijkswaterstaat onderzocht onder welke condities slib kan sedimenteren in het buitendijkse gebied van de Dollard. Het uiteindelijke doel is het verbeteren van de ecologische waterkwaliteit, met name in het middendeel van de Eems-Dollard, door het verminderen van de troebelheid. Hierdoor neemt de primaire productie toe, versterkt het voedselweb en komen de doelen voor ecologische waterkwaliteit (Kaderrichtlijn Water) en natuur (Natura 2000)

binnen bereik. Eind 2020 is de MIRT-voorkeursbeslissing genomen voor het project en het voorkeursalternatief (hierna: VKA) vastgesteld. De partijen betrokken bij het programma ED2050 zijn hierover geïnformeerd. Het is belangrijk dat partijen in de omgeving goed zijn aangesloten bij het project. Het VKA wordt de komende periode verder uitgewerkt in overleg met onder andere particuliere eigenaren/pachters van de kwelders, waterschap Hunze en Aa's, gemeente Oldambt, gemeente Eemsdelta, Stichting het Groninger Landschap, de Waddenvereniging, Groningen Seaports en Natuurmonumenten. De betrokkenheid van LTO-Noord loopt via het programma ED2050, de NAV en NMV zijn niet direct betrokken bij het project. Daarnaast zal in overleg met de kweldereigenaren ook worden bekeken wat de sociaaleconomische gevolgen zijn. Het uitgangspunt is dat Rijkswaterstaat samen met de betrokken partijen tot een breed gedragen oplossing komt. Het project maakt onderdeel uit van het in 2016 gestarte programma ED2050⁵ en het programma ED2050 maakt onderdeel uit van de activiteiten binnen het Platform Economie en Ecologie in Balans (E&E). Het programma ED2050 is één van de – eigenstandige – lopende gebiedsprocessen die zal worden opgenomen in het nog op te stellen Uitvoeringsprogramma. De wijze van besluitvorming en de verantwoordelijkheden blijven overeenkomstig de gemaakte afspraken binnen het programma ED2050. Zie bijlage 1 voor nadere toelichting E&E, ED2050 en het project zelf. Naast deze pilot lopen er nog diverse andere projecten in het Eems-Dollard gebied als onderdeel van het programma ED2050. Voorbeelden hiervan zijn de Kleirijperij, de pilot ophogen landbouwgronden en de pilot binnendijkse slibsedimentatie in het gebied Groote Polder – Eemszijlen (zie ook antwoord 6).

Vraag 6

Wat is er precies besproken tijdens de bestuurlijk overleggen MIRT van november 2020 als het gaat om een aantal projecten in het kader van de Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW), te weten «Verzachten randen van het Wad Koehool-Lauwersmeer, Eemszijlen/Binnendijkse Slibsedimentatie, Friese IJsselmeerkust en Buitendijkse Slibsedimentatie Eems-Dollard»? Om wat voor projecten gaat het hier precies? In hoeverre lopen deze projecten vooruit op het uitvoeringsprogramma en de impactanalyse Waddenagenda? Waarom is hier niet gekozen voor een samenhang in voorbereiding en uitvoering?

Antwoord 6

In het BO MIRT Noord-Nederland van november 2020⁶ is kennisgenomen van de (regionale) MIRT-beslissingen van de in de vraag genoemde projecten (zie bijlage 2). Het gaat hierbij om de startbeslissing en in het geval van het project Pilot buitendijkse slibsedimentatie om de voorkeursbeslissing⁷. De projecten worden gefinancierd uit de PAGW. Het doel van de PAGW is om te komen tot ecologisch gezonde, toekomstbestendige grote wateren waarin hoogwaardige natuur goed samengaat met een krachtige economie. De middelen hiervoor zijn afkomstig uit de envelop Natuur en Waterkwaliteit en vormt daarmee de grondslag voor genoemde projecten.

In bijlage 3 worden de projecten Friese IJsselmeerkust en Kustontwikkeling Groote Polder – Eemszijlen (Binnendijkse Slibsedimentatie) nader toegelicht. Ten aanzien van het project Friese IJsselmeerkust merk ik op dat deze valt onder de scope van de Agenda IJsselmeergebied 2050⁸ en niet onder de Agenda voor het Waddengebied 2050. Voor de toelichting op de projecten Dijkversterking Waddenzeedijk Koehool – Lauwersmeer en Pilot buitendijkse slibsedimentatie verwijs ik respectievelijk naar antwoord 7 en antwoord 4 en 5.

Zoals aangegeven bij antwoord 1 wordt met het Uitvoeringsprogramma een overzicht gegeven van de diverse (lopende en te starten) projecten en programma's welke bijdragen aan het behalen van de in de Agenda geformuleerde doelstellingen voor de Waddenzee en het Waddengebied. De drie genoemde projecten in het Waddengebied zijn enkele van de lopende

⁵ Kamerstuk 34 300 A, nr. 99

⁶ Kamerstuk 35 570 A, nr. 45, bijlage Afsprakenlijst BO MIRT, 25 en 26 november 2020

⁷ De startbeslissing voor dit project is in 2019 genomen (zie Kamerstuk 35 000 A, nr. 95).

⁸ Kamerstuk 31 710, nr. 69

projecten. Daarnaast kennen de drie projecten elk hun eigen dynamiek en besluitvormingsprocedure. Wel vindt er onderling contact plaats als het gaat om te betrekken partijen en te onderzoeken effecten. De samenhang in de voorbereiding en de uitvoering van de projecten met betrekking tot binnen- en buitendijkse sliedsedimentatie komt tot uiting in het programma ED2050.

Vraag 7

Wat houdt het project dijkversterking Waddenzeedijk Koehool – Lauwersmeer precies in? Wat houdt de dijkversterking Koehool – Lauwersmeer, dat plaatsvindt in combinatie met het verbeteren van het landschap en de natuur samen met de omgeving, precies in? In hoeverre loopt dit project vooruit op de Waddenagenda en het uitvoeringsprogramma en de impactanalyse? Hoe verhoudt dit project zich tot de onder punt 1 genoemde motie? Wat zijn de gevolgen van deze dijkversterking? Wat zijn de gevolgen voor gebruikers van het buitendijkse gebied en van het binnendijkse gebied direct langs de Waddenzeedijk? Hoe zijn of worden partijen, zoals gemeenten en economische sectoren, die actief zijn in dit gebied, betrokken? Klopt het dat de zomerpolders met het huidige gebruik ook bijdragen aan de biodiversiteit, zoals de weidevogels? Is er voor de projecten, die nu in gang gezet worden, een nulmeting uitgevoerd, zodat de reeds aanwezige biodiversiteit, zoals de weidevogels, door deze projecten niet in geding komt? Bent u bereid om in overleg te gaan met Wetterskip Fryslân en te vragen om een pas op de plaats te maken en eerst in samenwerking met de gebruikers van het gebied de nulmeting uit te voeren, zodat de aanwezige waarden in beeld zijn en er niet onder mogen lijden? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 7

Het dijkversterkingsproject Koehool- Lauwersmeer vloeit voort uit het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) dat onderdeel is van het Nationale Deltaprogramma. Het gaat hierbij om een bijna 50 kilometer lang traject tussen het buurtschap Koehool tot na het dorp Paesens-Moddergat. Het traject valt binnen de gemeenten Waadhoeke en Noardeast-Fryslân. De dijk moet versterkt worden omdat een deel van de dijk niet voldoet aan de geldende veiligheidsnormen. Hierbij is de nieuwe normering (2017) gehanteerd met een tijdshorizon van 50 jaar (tot 2073) waarbij verwachte effecten van klimaatverandering/zeespiegelstijging zijn meegenomen. De geschatte kosten voor het verbeteren van de veiligheid van de dijk zijn ongeveer € 300 miljoen. Het landelijke HWBP betaalt hiervan 90 procent en het Wetterskip Fryslân de resterende 10%. De versterking van ecologie en omgeving worden door andere programma's betaald, waaronder de PAGW.

Zoals aangegeven in de beantwoording op eerdere Kamervragen⁹ pakt het Wetterskip Fryslân de dijkversterking op samen met lokale ondernemers, inwoners, belangenorganisaties (It Fryske Gea, Staatsbosbeheer, Vogelbescherming Nederland, Waddenvereniging, Stichting Holwerd aan Zee, LTO Noord, pachtersvereniging, Collectief Waadrâne en dorpsbelangen), provincie Fryslân, gemeente Noardeast-Fryslân, gemeente Waadhoeke en het Rijk. De landbouworganisaties zijn daarnaast ook vertegenwoordigd in de Stuurgroep Koehool-Lauwersmeer¹⁰. Ook worden bijvoorbeeld de schapenhouders die delen van de dijk pachten, actief betrokken bij de plannen voor de uitvoering. Daarnaast is er ook intensief contact met de desbetreffende perceel eigenaren c.q. pachters.

Vanwege het sterke fysieke raakvlak tussen de dijkversterking Koehool-Lauwersmeer, het brede gebiedsproces daaromheen en de opgave vanuit PAGW voor de Waddenzee, bereiden het Wetterskip Fryslân, de provincie Fryslân en Rijkswaterstaat (namens de PAGW) een samenwerking voor. It Fryske Gea, maar ook gemeenten en de landbouw, worden als gebiedspartner betrokken bij de uitwerking; zowel als eigenaar van een groot deel van de kwelders langs de Friese Kust als organisatie met veel lokale kennis van systemen, ecologie en stakeholders. De dijkversterking wordt waar mogelijk gecombineerd met het verbeteren van het landschap en de natuur, samen

⁹ Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2020–2021, nr. 1444 (ontvangen 25 januari 2021)

¹⁰ De Stuurgroep Koehool – Lauwersmeer bestaat uit: Wetterskip Fryslân, provincie Fryslân, Rijkswaterstaat Noord-Nederland, de gemeenten Noardeast-Fryslân en Waadhoeke, It Fryske Gea (namens de terreinbeherende organisaties) en LTO (namens de landbouw).

met de omgeving. In het kader van PAGW is € 37,5 miljoen beschikbaar gesteld voor het realiseren van het PAGW-doel als onderdeel van «verzachten randen van het Wad». Het gaat hierbij om het ontwikkelen van gradiënten land-water en zoet-zout. Ook worden de mogelijkheden voor een koppeling met Holwerd aan Zee onderzocht.

Momenteel voeren het Wetterskip Fryslân en de provincie Fryslân in afstemming met Rijkswaterstaat (namens de PAGW) en samen met de verschillende stakeholders (waaronder de pachters van de zomerpolders) een regionale MIRT-verkenning uit. Eind vorig jaar is de startbeslissing genomen. In de verkenning wordt rekening gehouden met de natuurwaarden die de zomerpolders nu hebben voor weidevogels en met de belangen van bijvoorbeeld pachters van de zomerpolders. Via een milieueffectrapportage zullen verschillende alternatieven of varianten in beeld worden gebracht en worden beoordeeld op hun bijdrage aan de doelstellingen en de effecten op onder andere natuur en milieu (bijvoorbeeld weidevogels en biodiversiteit) en landbouw (bijvoorbeeld verzilting)¹¹. Hiertoe zal een nulmeting worden opgesteld. In de verkenning wordt ook gekeken naar de gevolgen voor zowel het binnendijkse als buitendijkse gebied langs de Waddenzeedijk, indien daar maatregelen in beeld zijn. De definitieve keuze voor een bepaald alternatief wordt gemaakt na overleg met de relevante partijen en sectoren in het projectgebied. Het is op dit moment nog niet mogelijk om aan te geven wat de gevolgen zijn van dit project. Gelet op de inrichting van het proces en de (geplande) onderzoeken in het kader van de verkenning, waaronder een nulmeting, zie ik op dit moment geen aanleiding om een pas op de plaats te maken. De partijen worden betrokken bij het project en de zorgen worden aan de orde gesteld in de (geplande) onderzoeken om zo tot breed gedragen oplossingen te komen.

Vraag 8

Wat is de status van een (de gemeentelijke) beheersverordening in relatie tot de Waddenagenda en de dijkversterking van de Waddenzeedijk?

Antwoord 8

Een beheersverordening is vergelijkbaar met een bestemmingsplan en is bedoeld voor gebieden waar geen ruimtelijke ontwikkelingen worden voorzien. Een beheersverordening legt de bestaande situatie vast. Voor nieuwe ontwikkelingen wordt een afzonderlijk ruimtelijk plan gemaakt met een eigen inspraakprocedure. De Wet ruimtelijke ordening (Wro) bevat geen procedurevoorschriften voor het vaststellen van een beheersverordening. Van de (destijds) 17 eiland- en kustgemeenten hebben 13 gemeenten er in 2014 voor gekozen om gezamenlijk een beheersverordening «Waddenzee en Noordzee» te ontwikkelen. In plaats van 13 bestemmingsplannen is er nu één beheersverordening. Dit plan legt de bestaande situatie vast voor zover die niet valt onder regelingen van andere overheden, zoals de structuurvisie Waddenzee of de aanwijzing als Natura 2000-gebied. De overige vier (voormalige) Waddengemeenten, Den Helder, De Marne, Súdwest-Fryslân en Franekeradeel, hebben hun deel van het plangebied opgenomen in een andere ruimtelijke regeling.

De Agenda kent geen initiatieven met betrekking tot het aanpassen van bestemmingen of verordeningen van zomerpolders en erkent de cultuurhistorische, ecologische en agrarische waarde ervan. Geen van de betrokken partijen rond de Agenda heeft de intentie om de afspraken in de gemeentelijke beheersverordening ter discussie te stellen. Overeenkomstig de beheersverordening wordt voor het dijkversterkingsproject Koehool-Lauwersmeer een afzonderlijk ruimtelijk plan gemaakt met een eigen inspraakprocedure. Dit zal ook gelden voor toekomstige versterkingen van de Waddenzeedijk.

Vraag 9

Bent u bereid net na de zomer (of zoveel eerder als mogelijk) de Kamer te informeren over de voortgang van het uitvoeringsprogramma en de wijze waarop de verschillende agrarische-, economische- en toeristische sectoren

---

¹¹ Zie <https://waddenzeekust.inbeeld.app/startdocument/digitaal-startdocument> voor meer informatie.

betrokken zijn bij de verdere uitwerking van het uitvoeringsprogramma en de wijze waarop u gewerkt heeft aan het noodzakelijke draagvlak? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 9

Ja. Zowel in aanloop naar het Commissiedebat Water op 9 juni als het Commissiedebat Wadden op 13 oktober wordt uw Kamer geïnformeerd over de voortgang van het Uitvoeringsprogramma, de impactanalyse, de wijze waarop de diverse sectoren en partijen hierbij worden betrokken en de wijze waarop gewerkt wordt aan draagvlak. Daarnaast zal ik uw Kamer, zoals ook aangegeven bij antwoord 2, informeren over de uitkomst van het komende BO Waddengebied.

Vraag 10

Bent u bereid de uitkomst van de impactanalyse (conform de opdracht van de Kamer) zo snel mogelijk met de Kamer te delen?

Antwoord 10

Ja, ik ben bereid de uitkomst van de impactanalyse (conform de beschrijving in antwoord 3) met de Kamer te delen.

BIJLAGE 1 – Toelichting Platform Economie en Ecologie in Balans, programma Eems-Dollard 2050 en project pilot buitendijkse slibsedimentatie

Platform Economie en Ecologie in Balans

E&E is in 2009 gestart op initiatief van de provincie Groningen, vanuit de wens om met de partijen rond de haven- en industrieterreinen in de Eemsdelta te komen tot een nieuwe manier van samenwerken. De betrokken partijen zetten zich gezamenlijk in voor een gezonde balans tussen de ecologische, milieutechnische en economische ontwikkeling in de Eemsdelta regio. De partijen hebben daarbij in de afgelopen jaren een nieuwe manier van werken ontwikkeld, waarbij gesproken wordt in termen van kansen benutten en elkaar versterken in plaats van inperken en vasthouden. E&E is een samenwerkingsverband tussen het bedrijfsleven, natuur- en milieuorganisaties, waterschappen, Rijk, provincie Groningen en gemeenten in de Eemsdelta.

Programma Eems-Dollard 2050

Doel van het programma ED2050 is om te komen tot een samenhangende inzet van maatregelen en onderzoek ter verbetering van de kwaliteit van de Eems-Dollard. Het programma heeft betrekking op het Nederlandse deel van het Eems-estuarium. Het programma ED2050 is opgesteld naar aanleiding van het MIRT-onderzoek «Economie en Ecologie Eems-Dollard in balans» (2015)¹². In de 1^e tranche (2016–2020) lag de focus vooral op kennisontwikkeling over de werking van het systeem, het uitvoeren van pilots voor het nuttig toepassen van slib en concrete uitvoeringsprojecten voor habitattherstel in de kustzone. In de 2^e tranche (2021–2026) ligt het accent op opschaling van succesvolle pilots. Ook wordt er nog meer ingezet op klimaatadaptatie en worden de projecten verbonden met beleidsdoelen als leefbaarheid, recreatie en toekomstperspectief voor de landbouw¹³. Onder het programma ED2050 vallen meerdere projecten en pilots. Zo zijn er projecten om slib uit het estuarium te verwijderen en geschikt te maken als bouwstof, als materiaal voor het versterken van dijken en voor het ophogen of verbeteren van landbouwgronden. De projecten en pilots worden gekenmerkt door innovaties, zoals bijvoorbeeld bij Dubbele Dijk en Kleirijperij. De bij E&E betrokken partijen zijn ook betrokken bij het programma ED2050.

Project pilot buitendijkse slibsedimentatie

Het project heeft twee doelen. Ten eerste het verbeteren van de ecologische kwaliteit op middel lange en lange termijn in, met name het middendeel van de Eems-Dollard, door het verminderen van de troebelheid van het water zodat de productiviteit van het voedselweb kan toenemen. Dit is nodig, omdat de troebelheid van het water in de Dollard de gehele ecologische keten schaadt. De methode die – middels deze pilot – wordt uitgetoetst is buitendijkse slibvang. Het tweede doel is een kennisdoel. Het project is een eerste stap waarmee, behalve een feitelijke reductie van de slibconcentratie, tevens voldoende kennis wordt vergaard voor een besluit in een latere fase voor eventuele opschaling. In de pilot ligt het accent van de monitoring op slibvang en de habitatdiversiteit en -kwaliteit in de Dollard. Of opschaling van de pilot Buitendijkse slibsedimentatie wenselijk en effectief is, wordt beoordeeld na afronding van de pilot. De totale kosten van het project bedragen € 10 miljoen, dit wordt gefinancierd uit de PAGW.

¹² Kamerstuk 34 300 A, nr. 17

¹³ Zie <https://eemsdollard2050.nl/> voor meer informatie (Programmaplan Programma Eems-Dollard 2050 2021–2026 – februari 2021).

BIJLAGE 2 – Afspraken BO MIRT Noord-Nederland (november 2020)

Programmatische Aanpak Grote Wateren: Koehool-Lauwersmeer

- Rijk en regio nemen kennis van de door de Minister van IenW in overeenstemming met de Minister van LNV getekende startbeslissing voor de MIRT-verkenning Koehool-Lauwersmeer.
- Het project Koehool-Lauwersmeer vloeit voort uit de Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW). Met deze aanpak wordt gewerkt aan de ambitie om te komen tot ecologisch gezonde en toekomstbestendige grote wateren, waarin een hoogwaardige natuur samengaat met een krachtige economie.

Programmatische Aanpak Grote Wateren: Friese IJsselmeerkust

- Rijk en regio nemen kennis van de door de Minister van IenW in overeenstemming met de Minister van LNV en onder voorbehoud van de goedkeuring van de colleges en dagelijks bestuur van de betrokken regiopartijen, getekende startbeslissing voor de MIRT-verkenning Friese IJsselmeerkust.
- Het project Friese IJsselmeerkust vloeit voort uit de Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW). Met deze aanpak wordt gewerkt aan de ambitie om te komen tot ecologisch gezonde en toekomstbestendige grote wateren, waarin een hoogwaardige natuur samengaat met een krachtige economie. Het project sluit aan bij de regionale ambities die beschreven zijn in het Ambitiedocument Friese IJsselmeerkustgebied. Tijdens de MIRT-verkenning wordt koppeling met de regionale ambities verder onderzocht.

Programmatische Aanpak Grote Wateren en Eems-Dollard 2050: Pilot buitendijkse sliedsedimentatie

- Rijk en regio nemen kennis van de door de Minister van IenW in overeenstemming met de Minister van LNV genomen voorkeursbeslissing voor de MIRT-verkenning Pilot buitendijkse sliedsedimentatie.
- Het project Pilot buitendijkse sliedsedimentatie vloeit voort uit de Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW). Met deze aanpak wordt gewerkt aan de ambitie om te komen tot ecologisch gezonde en toekomstbestendige grote wateren, waarin een hoogwaardige natuur samengaat met een krachtige economie.

Programmatische Aanpak Grote Wateren en Eems-Dollard 2050: Kustontwikkeling Groote Polder-Eemzijen

- Rijk en regio nemen kennis van de door de Minister van IenW in overeenstemming met de Minister van LNV getekende startbeslissing voor de MIRT-verkenning Kustontwikkeling Groote Polder-Eemzijen.
- Het project Kustontwikkeling Groote Polder-Eemzijen vloeit voort uit de Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW). Met deze aanpak wordt gewerkt aan de ambitie om te komen tot ecologisch gezonde en toekomstbestendige grote wateren, waarin een hoogwaardige natuur samengaat met een krachtige economie.

BIJLAGE 3 – Toelichting project Friese IJsselmeerkust en project Kustontwikkeling Groote Polder – Eemszijlen (Binnendijkse Slibsedimentatie)

Project Friese IJsselmeerkust

Onder de naam «Versterken Friese IJsselmeerkust» werken het rijk, provincie Fryslân, gemeenten Súdwest-Fryslân en De Fryske Marren, Wetterskip Fryslân en It Fryske Gea samen om de Friese IJsselmeerkust nog mooier en sterker te maken. Het project Friese IJsselmeerkust komt voort uit het ambitiedocument Het Friese IJsselmeerkustgebied 2050¹⁴. Dit document is opgesteld in opdracht van de provincie Fryslân, het Wetterskip Fryslân en de gemeenten Súdwest-Fryslân en De Fryske Marren.

Het rijk en Friese partijen investeren gezamenlijk bijna € 17 miljoen in het versterken van de kust. Hiervan is het kader van PAGW is € 8 miljoen beschikbaar gesteld voor de ecologische waterkwaliteit. Daarnaast is het geld bedoeld om de kust nog aantrekkelijker te maken. Bijvoorbeeld door het verbeteren van natuurgebieden, het aanleggen nieuwe fietsroutes, het maken van betere plekken voor watersporters en kitesurfers en het beleven van cultureel erfgoed.

Het project valt onder de scope van de Agenda IJsselmeergebied 2050 en niet onder de scope van de Agenda en het nog op te stellen Uitvoeringsprogramma.

Project Kustontwikkeling Groote Polder – Eemszijlen (Binnendijkse Slibsedimentatie)

Het project maakt onderdeel uit van het Programma ED2050. Het gaat om de kustzone tussen Delfzijl en Termunterzijl. Doel van het project is om te komen tot een vitale toekomstbestendige kustzone waar functies van natuur, recreatie/ toerisme, economie en waterveiligheid zoveel worden gekoppeld. Zo zijn er mogelijkheden binnendijks, buiten de N2000-gebieden, voor slibvang uit het estuarium in combinatie met de ontwikkeling van natuurzones met meerdere gradiënten. Met dit project wordt slib uit het Eems-Dollard estuarium verwijderd waardoor de troebelheid afneemt. Met een integrale verkenning van de opgaven borgen Rijk en regio dat efficiënt met middelen wordt omgegaan.

Het project bestaat uit de volgende 2 fasen:

1. Inrichting Groote polder bij Borgsweer/Termunterzijl als estuariën overgangsgebied met recreatieve inpassing langs de randen;
2. Verkennen realisatie van een zoet-zout overgangsgebied, toekomstbestendig omleggen van spui, vergroten zoetwaterbeschikbaarheid voor andere doeleinden dan het terugdringen van de zoutwaterlek, en realisatie van de recreatiesluis in het centrum van Delfzijl.

De samenwerkende partners zijn: provincie Groningen (trekker), gemeente Eemsdelta (voormalige gemeente Delfzijl), Het Groninger Landschap en Rijkswaterstaat. Daarnaast zijn betrokken: Waterschap Hunze & Aas en Groningen Seaports. De totale kosten van het project worden (voorlopig) geraamd op € 70 miljoen. Het project wordt gefinancierd door/vanuit de provincie Groningen, Het Groninger Landschap, gemeente Eemsdelta, het Waddenfonds en PAGW. In het kader van PAGW is € 15 miljoen beschikbaar gesteld¹⁵.

¹⁴ Zie https://www.fryslan.frl/beleidsthemas/ijsselmeer_42482/ voor meer informatie.

¹⁵ Kamerstuk 27 625, nr. 523 (bijlage 3)